

Managementletter 2025

Hoogheemraadschap van Rijnland, 17 december 2025

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden
van het Hoogheemraadschap van Rijnland
T.a.v. mevrouw M. Middendorp
Postbus 156
2300 AD LEIDEN

Onderwerp
Managementletter 2025

Datum
17 december 2025

Ons kenmerk
2512AB7523/HV

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

Geacht college,

Hierbij brengen wij verslag uit van de bevindingen naar aanleiding van de recent afgesloten interim-controle. De aanpak en de aandachtspunten van deze tussentijdse controle, die wij hebben uitgevoerd in aanloop naar de controle van de jaarrekening 2025 van het Hoogheemraadschap van Rijnland, zijn vastgelegd in het auditplan 2025.

Wij benadrukken dat de interim-controle primair is bedoeld om de interne beheersingsmaatregelen in uw organisatie te beoordelen en te toetsen, als basis om te komen tot een oordeel over de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening 2025 opgenomen informatie. Het voorgaande impliceert dat onze werkzaamheden niet de hele interne beheersingsomgeving van het Hoogheemraadschap van Rijnland omvatten. Tevens heeft de interim-controle als doel om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2025 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Wij merken op dat deze managementletter is opgesteld ten behoeve van het college van dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

Wij hebben deze rapportage reeds met de concerncontroller van uw organisatie besproken. Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en danken u en uw medewerkers voor de samenwerking tijdens de interim-controle en bij de totstandkoming van deze managementletter.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

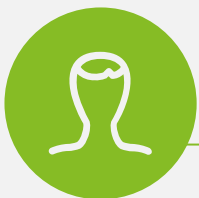
J. van Koert MSc RA

Inhoudsopgave

Bevindingen interim-controle 2025	5
Opvolging bevindingen voorgaande jaren	11
Opvolging bevindingen IT-audit	16
Aandachtspunten jaarrekening 2025	19
Bijlage	22

Uw controleteam

Wij beantwoorden graag uw vragen over deze managementletter:

Jesper van Koert MSc RA
Director
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 088 288 2306
jvankoert@deloitte.nl

Stephan da Costa MSc RA
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 088 288 6523
stedacosta@deloitte.nl

Charissa van Zwolle MSc
Junior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 088 288 6908
cvanzwolle@deloitte.nl

Bevindingen interim-controle 2025

Bestuurlijk relevante bevindingen

Bevindingen interim-controle 2025 – algemeen beeld

Algemeen beeld van de organisatie

Algemeen	De interne beheersing van het waterschap is, net zoals in voorgaande jaren, op orde voor de belangrijkste financiële processen.
Algemene ontwikkelingen	<p>Het Hoogheemraadschap van Rijnland (hierna: Rijnland) is een kapitaalintensieve organisatie met kerntaken op het gebied van waterveiligheid, de beschikbaarheid van zoetwater, schoon en gezond oppervlaktewater en de zuivering van afvalwater. Operationeel ligt de organisatie op koers. Tegelijkertijd doet zich financiële druk voor als gevolg van verschuivingen in investeringen en toegenomen druk op enkele exploitatieposten, zoals goederen en diensten van derden.</p> <p>Het waterschap beheert een omvangrijk investeringsprogramma dat gericht is op onderhoud en versterking van assets (onder meer AWZI's, keringen en gemalen). In de Zomerburap 2025 is aangegeven dat de realisatie dit jaar achterblijft ten opzichte van de begroting. Oorzaken zijn onder meer projectvertragingen door vergunningstrajecten, aanvullende stikstof vereisten en afhankelijkheid van derden. Deze uitstelbewegingen leiden tot verschuivingen in de meerjarenplanning en kunnen uitgaven naar latere jaren verplaatsen; dit vraagt om strakke, programma gerichte sturing. De rapportage laat tevens zien dat restrisico's (zoals exotenbestrijding, onderhoudsachterstanden, juridische trajecten en PFAS vraagstukken) bewust worden opgepakt.</p> <p>De wet- en regelgeving voor waterschappen is onderhevig aan veranderingen. Voor 2025 is er sprake van een aanpassing van het Waterschapsbesluit. Dit heeft onder meer effect op de wijze hoe de rechtmatigheid wordt verantwoord (door het college) en hoe de accountant daarmee om gaat.</p> <p>Rijnland heeft in 2025 de frauderisicoanalyse geactualiseerd. Wij hebben deze herziening beoordeeld; onze beoordeling en concrete observaties zijn gedetailleerd vastgelegd in de bijbehorende bevindingen. Op hoofdlijnen zijn de beschreven processen en beheersmaatregelen op een voldoende niveau ingericht en vormen daarmee een solide basis voor fraudepreventie en detectie.</p>
Ontwikkelingen automatisering	<p>Uw waterschap heeft ten aanzien van het informatiebeveiliging het afgelopen jaar diverse stappen gezet. Een deel van het beleid ten aanzien van informatieveiligheid wordt in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (Schieland) uitgevoerd. Om het beleid uit te voeren heeft uw waterschap een aantal beleidsdocumenten vastgesteld. Hieronder vallen onder andere het 'Beleid rollen en verantwoordelijkheden binnen Informatieveiligheid', 'Beleid Digitale toegangsverlening' en 'beleid cryptografie'. Hiermee is een kader geschapen over hoe men binnen Rijnland om gaat met de informatieveiligheid.</p> <p>Naast het beleid voert uw waterschap ook risico-analyses uit om de veiligheid van systemen in te schatten en welke vervolgacties hierop uitgevoerd moeten worden.</p> <p>Periodiek worden ook oefeningen gehouden met betrekking tot informatieveiligheid. Hierbij is gesimuleerd dat er sprake is geweest van een systeemuitval. Naar aanleiding van deze cyberoefening heeft Rijnland een aantal verbeterpunten geconstateerd in het proces, zoals de onbekendheid van de scenariokaart en ruimte voor verbetering tussen IT en waterbeheer. Uit de oefening kwam naar voren dat de crisisorganisatie snel in staat was op het incident te managen. Verder zal een awareness programma worden uitgerold.</p> <p>Ten aanzien van AI (artificial intelligence, kunstmatige intelligentie) is reeds een implementatie document van de AI-verordening opgenomen. Dit vinden wij een positieve ontwikkeling omdat de organisatie hiermee rekening houdt met nieuwe technologieën.</p>
Network & Information Security 2-richtlijn (NIS2)	De nieuwe Europese cybersecurityrichtlijn NIS2 is inmiddels in werking getreden. Omdat de richtlijn nog niet omgezet is in nationale wetgeving, vindt hierop nog geen handhaving plaats. Dat neemt niet weg dat de richtlijn wel al van kracht is. Waterschappen vallen onder deze richtlijn. De NIS2 richtlijn gaat voornamelijk op het gebied van verplichte cybersecuritymaatregelen en ketenaansprakelijkheid ten aanzien van leveranciersmanagement verder dan bestaande regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging. Door de overheidsinstantie Digitale Overheid is een mapping opgesteld waarin de verplichte maatregelen uit NIS2 gekoppeld worden aan de bestaande Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). U vindt deze mapping hier . Wij verwijzen u tevens naar de informatie die Deloitte beschikbaar heeft gesteld met betrekking tot NIS2 en de implementatie hiervan. Deze informatie vindt u hier . Uw waterschap heeft (in samenwerking met Schieland) mede op basis van deze mapping en Baseline informatiebeveiliging Overheid (BIO2) een GAP-analyse uitgevoerd. Informatieveiligheid wordt binnen Rijnland beschouwd als onderdeel van de gehele organisatie en niet slechts als onderdeel van de automatisering.

Bevindingen interim-controle 2025 – algemeen beeld

Algemeen beeld van de organisatie

Ontwikkeling interne beheersing

Hoewel de AO/IB van de financiële processen in de basis op orde is, achten wij dit op zichzelf niet voldoende om structureel op de interne organisatie te kunnen steunen. Wanneer wij zouden besluiten te steunen op de interne organisatie verschuift de controleaanpak van een gegevensgerichte benadering naar een systeemgerichte benadering. Een systeemgerichte aanpak kan de efficiëntie van de controle aanzienlijk vergroten, maar hiervoor is meer nodig dan een basisordening van de financiële processen.

Voor het kunnen steunen op de interne organisatie is allereerst een goed functionerende IT-organisatie onontbeerlijk. Dit impliceert dat zowel IT General Controls (zoals toegangsbeheer, wijzigingsbeheer en hoge rechten) als relevante application controls aantoonbaar effectief zijn ingericht en functioneren. Zonder betrouwbare IT-controles blijft het risico van fouten of onvolledige systeemverwerkingen te groot om steunen op de interne organisatie verantwoord te maken.

Daarnaast vraagt het steunen op de interne organisatie om verdere professionalisering van de interne controlefunctie binnen het Three Lines Model. De derdelijn dient zich verder te ontwikkelen op het vlak van planning, het opstellen en toepassen van werkprogramma's, de uitvoering van toetsingen en de borging en ontwikkeling van de controlepraktijk. Essentieel daarbij zijn toetsbare documentatie, een heldere methodiek voor toetsing en onafhankelijke interne reviews zodat de effectiviteit van de controles aantoonbaar is.

Uw organisatie is bezig met het verder professionaliseren van de interne controle organisatie. Er is sprake van een VIC-plan waarin de plannen voor het komende jaar worden vastgelegd. Op basis van het VIC-plan worden gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd die betrekking hebben op verschillende onderdelen, zoals inkopen en aanbestedingen. Er wordt door uw organisatie ook gekeken naar verbetering van de werkzaamheden van eerste en tweede lijn. Dit wordt gedaan door middel van roadshows. Verder kijkt de organisatie ook naar mogelijke verbetering van de VIC functie. Hierbij wordt ook gekeken hoe andere waterschappen dit hebben ingevuld. VIC is voornemens om ook extra medewerkers aan te nemen om de interne controlefunctie te versterken.

De organisatie heeft de afgelopen tijd stappen gemaakt met betrekking tot de interne organisatie. Dit is een ontwikkeling die wij als positief ervaren. Het verder ontwikkelen van de interne organisatie is een proces waar een langere tijd overeen gaat.

Wij zijn bereid om een adviserende rol te nemen bij het realiseren van uw ambitie.

Bevindingen interim-controle 2025 - overzicht

Onderwerp

Boodschap

Algemeen beeld

Bij de interim-controle hebben wij de interne beheersing onderzocht van de voor de jaarrekening relevante processen. Overall is de interne beheersing – vanuit de opdracht voor de jaarrekeningcontrole gezien – van voldoende niveau. Wij hebben geen significante tekortkomingen geconstateerd in deze financiële processen. Wel hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen die wij onder uw aandacht brengen.

Deze bevindingen en aanbevelingen zijn opgenomen in deze managementletter.

De processen die wij bij de interim-controle hebben onderzocht, zijn:

- Inkoop en aanbesteden
- Factuurverwerking en betalingen
- Lonen en salarissen
- Investeren en kredietbewaking
- Waterschapsbelastingen
- Bijdragen van derden
- Treasury
- Memoriaalboekingen en financiële verslaggeving

In de tabel hiernaast is per proces weergegeven bij welke onderdelen wij bevindingen en aanbevelingen hebben geconstateerd.

Proces	Status
1 Inkoop en aanbesteden	
2 Factuurverwerking en betalingen	
3 Lonen en salarissen	
4 Investeren en kredietbewaking	
5 Waterschapsbelastingen	
6 Bijdragen van derden	
7 Treasury	
8 Memoriaalboekingen en financiële verslaggeving	

Legenda

Nieuwe bevinding

Eerder gerapporteerde tekortkoming – beperkte progressie

Eerder gerapporteerde bevinding – in progressie

Geen bevindingen

Bevindingen interim-controle 2025 - nieuw

Onderwerp	Boodschap
Implementatie nieuw salarispakket	<p>Per 1 januari 2025 is het waterschap overgestapt op een nieuw salarispakket (Youforce). In de opzet van dit traject was voorzien dat het pakket via automatische koppelingen gegevens zou uitwisselen met de financiële administratie. Deze koppelingen zijn cruciaal voor een betrouwbare en efficiënte bedrijfsvoering, onder meer voor:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het automatisch doorgeven van personeelsmutaties (indiensttreding, functiewijziging, uitdiensttreding) ten behoeve van de juiste autorisaties en functiescheidingen in de financiële administratie.• De verwerking van mutaties in de verlofregistratie.• Het signaleren en doorzetten van loonkostenmutaties naar de financiële administratie. <p>De koppelingen moeten leiden tot tijdsbesparing, minder foutgevoeligheid en een betere interne beheersing. De koppelingen tussen Youforce en de financiële administratie functioneren nog niet. De gegevensuitwisseling verloopt niet automatisch en genereert dagelijks een groot aantal foutmeldingen. Hierdoor is de betrouwbaarheid van de gegevensoverdracht tussen de salaris administratie en de financiële administratie niet gewaarborgd. Functioneel beheerders voeren momenteel handmatige correcties uit om de verwerking van mutaties te herstellen en gegevens te synchroniseren. Deze werkwijze is foutgevoelig en niet efficiënt.</p> <p>Daarnaast constateren wij dat het nieuwe systeem in productie is genomen, terwijl deze koppelingen nog niet operationeel waren. Daarmee is niet voldaan aan de uitgangspunten van gecontroleerd wijzigingsbeheer: systemen behoren pas in gebruik te worden genomen nadat de werking van essentiële koppelingen aantoonbaar is getest, goedgekeurd en stabiel zijn bevonden. Het ontbreken van een volledig doorlopen test- en acceptatiefase vergroot het risico op onvolledige of onjuiste gegevensverwerking binnen de salaris- en financiële administratie.</p> <p>Wij adviseren het waterschap om met prioriteit de foutmeldingen en stabiliteitsproblemen in de koppelingen tussen Youforce en de financiële administratie structureel op te lossen, zodat de gegevensuitwisseling betrouwbaar en geautomatiseerd verloopt. Daarnaast adviseren wij om de procedures rond wijzigingsbeheer en ingebruikname te respecteren, zodat systemen of koppelingen pas in productie gaan na aantoonbaar succesvolle test en formele acceptatie. De organisatie is zich bewust van deze problematiek en heeft externe expertise ingeschakeld om de koppelingen te herstellen en te stabiliseren.</p> <p>De geconstateerde problematiek met de niet-functionerende koppelingen tussen Youforce en het financiële systeem kan gevolgen hebben voor de jaarrekeningcontrole. Omdat de geautomatiseerde gegevensuitwisseling momenteel niet betrouwbaar verloopt en mutaties handmatig worden verwerkt, bestaat onzekerheid over de juistheid en volledigheid van de loonkosten en de bijbehorende financiële verantwoording. Het daadwerkelijke effect hiervan op de jaarrekeningcontrole is op dit moment nog niet volledig te overzien.</p>

Bevindingen interim-controle 2025 - nieuw

Onderwerp	Boodschap
Geen controle op thuiswerkvergoeding & vergoeding woon-werkverkeer	Tijdens onze interim-controle 2025 hebben wij vastgesteld dat uw organisatie per 1 januari 2025 is overgestapt op het salarispakket Youforce. Uit gesprekken met proceseigenaren blijkt dat er nog geen interne controle is ingericht voor de uitbetaling voor de thuiswerkvergoeding en de vergoeding woon-werkverkeer. Dit betekent dat declaraties in het nieuwe systeem worden ingediend en uitbetaald zonder voorafgaande validatie of goedkeuring door een leidinggevende. Ook betekent dit dat er een risico bestaat dat werknemers zowel een thuiswerkvergoeding als een vergoeding woon-werkvergoeding kunnen indienen. Dit vergroot het risico dat onjuiste of onrechtmatige declaraties niet tijdig worden ontdekt. Op basis van de omvang verwachten wij een beperkte impact op de juistheid van de lasten, maar wij adviseren uw organisatie wel om een passende controlemechanisme in te richten. Voor de jaarrekeningcontrole 2025 verzoeken wij de organisatie een analyse en/of een interne controle op de rechtmatigheid van de declaraties 2025 uit te voeren.
Ontoereikende scheiding van functies bij creditcardgebruik	Het waterschap heeft zelf ontdekt dat twee managers sporadisch een creditcard gebruiken (gezamenlijk minder dan € 35.000 per jaar). Bij de verwerking wordt via een interne factuur een prestatie verklaard en goedgekeurd door één van deze managers, waardoor eigen uitgaven feitelijk door de declarerende persoon worden goedgekeurd — een procedurele tekortkoming. Dit leidt tot een gebrek aan scheiding van functies, met risico op foutieve of onrechtmatige betalingen. Wij adviseren een onafhankelijke goedkeuringsprocedure in te voeren (de declarerende manager mag niet zelf goedkeuren) en periodieke controles door de financiële administratie uit te voeren.

Opvolging bevindingen voorgaande jaren

Opvolging bevindingen voorgaande jaren

Nr. Bevindingen 2024 en eerder

Follow-up 2025

Status 2025

1. Frauderisicoanalyse

In de zomer van 2021 heeft u een frauderisicoanalyse opgesteld. Deze analyse is nog onveranderd gebleven. Op 6 december 2023 hebben Deloitte Forensic en Rijnland gesproken over het actualiseren van de frauderisicoanalyse. Tijdens deze sessie is vanuit Deloitte een aantal hulpmiddelen aangereikt voor het actualiseren van de frauderisicoanalyse en was sprake van een dialoog waarbij de medewerkers van Rijnland hun vragen hebben kunnen stellen.

Wij hebben daarbij aandacht besteed aan:

- *Preventie* - Acties, programma's, controles en systemen die zijn ontworpen om het risico van fraude of misdragingen te vermijden, te reduceren of te mitigeren.
- *Detectie* - Acties, programma's, controles en systemen die zijn ontworpen om omstandigheden die wijzen op fraude en misdragingen te ontdekken.
- *Responsie* - Acties, programma's, controles en systemen die zijn ontworpen om bevindingen van fraude en misdragingen te rapporteren, corrigerende maatregelen te nemen en te herstellen.

Wij adviseren u om de huidige frauderisicoanalyse te actualiseren met de inzichten die zijn verkregen tijdens de eerder genoemde sessie, en deze te bespreken met het college en de verenigde vergadering/de commissie BOD. De huidige frauderisicoanalyse wordt nog geactualiseerd. Deze actualisatie was gepland voor 2024, maar deze planning is niet gehaald. De verwachting is dat de actualisatie in 2025 zal plaatsvinden.

Wij zullen bij de jaarrekeningcontrole 2024 specifieke controlewerkzaamheden uitvoeren gericht op de onderkende materiële frauderisico's. In ieder geval zullen wij bijzondere aandacht besteden aan de inherente frauderisico's die zich bij elke organisatie kunnen voordoen, namelijk a) in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de financiële overzichten zijn aangebracht, b) de schattingen van het management en c) significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken.

Wij hebben de Nota Integriteit, Misbruik & Oneigenlijk gebruik en Fraude beoordeeld. Het document definieert op een heldere en praktische wijze begrippen als integriteit, misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude, waardoor bestuurlijke en operationele afwegingen beter te maken zijn; dit beschouwen wij als een positief punt.

Tegelijkertijd kan de analyse worden versterkt. Ten eerste ontbreekt bij de genoemde beheersmaatregelen een expliciete toewijzing van verantwoordelijkheid binnen de organisatie. Hierdoor bestaat het risico dat maatregelen onvoldoende worden opgevolgd en dat aantoonbare verantwoording ontbreekt. Wij adviseren daarom per risicogebied minimaal één risico-eigenaar aan te wijzen.

Ten tweede wordt de kans en de impact van de risico's niet eenduidig ingeschat. Zonder uniforme scores is prioritering onduidelijk en worden bestuurlijke keuzes onvoldoende onderbouwd. Wij adviseren om een eenvoudige, uniforme scoringsmethode voor kans en impact te hanteren, zowel het inherente als het residu risico vast te leggen en de risico's in een simpele risicomatrix weer te geven.

Wij zijn bereid om hier een adviserende rol te spelen.

Eerder gerapporteerde bevinding
Beperkte progressie

Eerder gerapporteerde bevinding
In progressie

Bevinding opgevolgd

Opvolging bevindingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2025	Status 2025
2.	<p>Administratie en verslaggeving</p> <p>De controller voert een interne controle uit op de memoriaalboekingen. Het doel van deze controle is om te waarborgen dat alle memoriaalboekingen accuraat en betrouwbaar zijn. De resultaten van deze controle worden gedocumenteerd in een rapportage, die van belang is voor de transparantie en verantwoording binnen de organisatie.</p> <p>Voor het jaar 2024 moet deze controle nog worden uitgevoerd. Er is echter geconstateerd dat de controle voor het jaar 2023 eveneens niet is uitgevoerd. Als reden hiervoor heeft de organisatie een tekort aan personeel opgegeven, wat de uitvoering van deze taak heeft verhinderd.</p> <p>De controle wordt niet uitgevoerd, waardoor er een risico bestaat ten aanzien van het proces. Er is een risico op financiële onjuistheden door het maken van foutieve boekingen. Dit kan leiden tot onnauwkeurige financiële rapportages. Dit heeft verder effect op de besluitvorming binnen de organisatie. Wij bevelen u aan om deze interne controle alsnog uit te voeren en te zorgen voor adequate personele bezetting en middelen om de controleprocessen voortaan tijdig te kunnen voltooien.</p>	<p>In het voorjaar van 2025 heeft Concerncontrol een derdelijnscontrole uitgevoerd op het proces van memoriaalboekingen over het eerste kwartaal van 2025. Dat er een dergelijke interne toets heeft plaatsgevonden, zien wij als een positief signaal en biedt een goed vertrekpunt voor verdere verbetering van de beheersing rondom memoriaalboekingen.</p> <p>Het blijkt dat niet altijd expliciet akkoord van de budgethouder wordt gevraagd bij het aanmaken van een memoriaalboeking; wij adviseren dit als vaste vereiste te formaliseren.</p> <p>Wij raden aan de derdelijnscontrole consequent voort te zetten, bij voorkeur elk kwartaal. Een kwartaaltoetsing maakt het mogelijk om knelpunten tijdig te signaleren en de effectiviteit van genomen maatregelen periodiek te monitoren, zodat bijsturing op korte termijn kan plaatsvinden waar nodig.</p>	

Eerder gerapporteerde bevinding
Beperkte progressie

Eerder gerapporteerde bevinding
In progressie

Bevinding opgevolgd

Opvolging bevindingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2025	Status 2025
3.	<p>Prestatielevering</p> <p>Na ontvangst van een factuur wordt deze geregistreerd in uw financiële administratie ProSa. Afhankelijk van het product dat of de dienst die is ingekocht, worden een budgethouder en een prestatieverklaarder toegewezen aan de factuur. Zij dienen in ProSa de factuur te accorderen. Door middel van de accordering wordt aangegeven dat de prestaties voor het gefactureerde bedrag zijn geleverd.</p> <p>Wij hebben tijdens het uitvoeren van onze controle geconstateerd dat er geen uniforme werkwijze voorhanden is waarop door de prestatieverklaarder wordt aangegeven hoe de levering van de prestaties is vastgesteld en wordt gedocumenteerd. Er is in 2021 beleid geformuleerd voor de wijze waarop de prestatielevering moet worden gedocumenteerd. Uw organisatie heeft in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard een beleid opgezet rondom de vereisten voor het documenteren van de prestatielevering, maar wij stellen vast dat dit beleid nog niet wordt opgevolgd. Daardoor loopt uw organisatie het risico dat facturen worden geautoriseerd waarvoor géén of onvoldoende prestaties geleverd zijn, of dat het achteraf lastig te reproduceren is op basis van welke informatie de factuur goedgekeurd is.</p> <p>Wij bevelen u aan om binnen de organisatie te blijven inzetten op het naleven van het beleid, zodat de documenten die de levering van de prestatie aantonen standaard aan de factuur worden toegevoegd.</p>	<p>Wij hebben geconstateerd dat Prosa sinds juli 2025 zodanig is ingericht dat bij facturen boven € 10.000 een toelichting of document met betrekking tot de prestatieverklaring verplicht moet worden toegevoegd. Wij beschouwen dit als een positieve ontwikkeling ten opzichte van het voorgaande jaar.</p> <p>Hoewel het proces in grote lijnen op orde is, verdient de kwaliteit van de in Prosa aangeleverde documentatie verdere verbetering. De prestatieverklaringen voldoen niet altijd aan het gewenste niveau; in enkele gevallen wordt documentatie aangeleverd die niet aantoonbaar de geleverde prestaties ondersteunt, waardoor de onderbouwing onvoldoende duidelijk is.</p> <p>Wij adviseren het hoogheemraadschap extra aandacht te besteden aan het op niveau brengen van de bijgevoegde prestatieverklaringen. Wij achten de bevinding grotendeels opgevolgd.</p>	

Eerder gerapporteerde bevinding
Bepaalde progressie

Eerder gerapporteerde bevinding
In progressie

Bevinding opgevolgd

Opvolging bevindingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2025	Status 2025
4.	<p>Waterschapsbelasting</p> <p>De zuiveringsheffing meetbedrijven is een onderdeel van de jaarrekeningpost waterschapsbelasting (gemiddeld circa 8% van de totale jaarrekeningpost waterschapsbelastingen). Deze belastingen zijn gebaseerd op het aantal vervuilingseenheden. De belastingaanslag wordt na drie jaar definitief.</p> <p>Binnen uw organisatie worden diverse werkzaamheden verricht om de juistheid van de vervuilingseenheden meetbedrijven vast te stellen. Onder deze werkzaamheden vallen onder andere de controle van meetinstallaties, het beoordelen van meetrapportages en eventueel een boekenonderzoek. Deze controles richten zich echter niet op de volledigheid van de vervuilingseenheden. Hierbij gaat het om de wijze waarop uw organisatie weet dat alle beschikte aanslagen ook zijn/worden opgelegd.</p> <p>Rijnland is verantwoordelijk voor de aanlevering van de grondslagen voor aanslagoplegging door de BSGR. Door Rijnland vindt geen interne controle plaats op de volledigheid van de door de BSGR op te leggen aanslagen. Zodoende is er voor uw organisatie een risico dat niet alle vervuilingseenheden in de belastingaanslag worden meegenomen. Dit heeft effect op de volledigheid van de opbrengsten uit de belastingen met betrekking tot de meetbedrijven.</p>	<p>U heeft aangegeven diverse werkzaamheden te verrichten ten aanzien van onder andere de volledigheid. Deze werkzaamheden houden in de eerste plaats de vergelijking van gegevens uit de Kamer van Koophandel en de Waterbank in. Verder vindt jaarlijkse controle plaats op de lijst van bedrijven met een heffingsadvies. Hierbij wordt gecontroleerd of er geen bedrijven ontbreken. Tenslotte worden er ook veldcontroles verricht. Wij onderschrijven uw werkzaamheden ten aanzien van de waterschapsbelastingen.</p> <p>Wij adviseren wel om naast de volledigheid van de bedrijven tevens de volledigheid van de opgelegde aanslagen te controleren.</p>	

Eerder gerapporteerde bevinding
Beperkte progressie

Eerder gerapporteerde bevinding
In progressie

Bevinding opgevolgd

Opvolging bevindingen IT-audit

Betrouwbaarheid en continuïteit
geautomatiseerde gegevensverwerking

Opvolging bevindingen IT-audit

Nr.	Bevinding	Follow-up 2025	Status 2025
1.	<p>Toekenning van gebruikersrollen (accountantsverslag 2024)</p> <p>Het Hoogheemraadschap Rijnland beschikt momenteel niet over een actuele en geaccordeerde autorisatiematrix voor het systeem ProSa. Begin 2024 heeft een externe projectleider de autorisatiematrix opnieuw ingericht. De werkzaamheden zijn echter uitgevoerd zonder vooraf duidelijke vastlegging van uitgangspunten, waardoor het risico bestaat op onjuiste of te brede rechten, beperkte controleerbaarheid en onvoldoende inzicht in de verleende autorisaties. Ten tijde van deze controle is het proces in opzet beschreven, maar nog niet volledig uitgewerkt en geïmplementeerd. Wij adviseren de autorisatiematrix op korte termijn af te ronden en te accorderen om het risico op ongeautoriseerde handelingen te beperken en een basis te leggen voor periodieke controles. Wij hebben begrepen dat er inmiddels een baseline is gedefinieerd, deze hebben wij als onderdeel van onze IT-audit nog niet kunnen beoordelen.</p>	<p>Tijdens de interim-controle hebben wij vastgesteld dat een autorisatiematrix is opgesteld, maar dat deze nog niet formeel is vastgesteld. Vooruitlopend hierop zijn binnen de applicatie ProSa op basis van deze conceptmatrix reeds een tiental vaste gebruikersprofielen aangemaakt. Rechten worden niet langer toegekend door het kopiëren van autorisaties van een collega met een vergelijkbare functie. Er heeft nog geen volledige toetsing plaatsgevonden om vast te stellen of alle medewerkers in ProSa aan het juiste profiel zijn gekoppeld en of de profielen beschikken over de juiste autorisaties.</p> <p>Zonder formele vaststelling van de autorisatiematrix en periodieke controle van de gebruikersprofielen bestaat het risico dat medewerkers beschikken over autorisaties die niet aansluiten bij hun functie of verantwoordelijkheden. Dit kan leiden tot ongeoorloofde toegang tot gegevens of tot fouten in de uitvoering van taken.</p> <p>Hiermee is deze bevinding deels opgelost.</p>	
2.	<p>Periodieke gebruikersreview (accountantsverslag 2024)</p> <p>Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft een proces ingericht voor het periodiek reviewen van gebruikersrechten en autorisaties, maar dit wordt momenteel niet uitgevoerd voor ProSa. Deze controle vormt een kritische beheersmaatregel voor de interne beheersing, aangezien het proces voor het toekennen en wijzigen van gebruikersrechten niet volledig is geborgd. Zonder een periodieke review ontbreekt een controle om ongeautoriseerde of onjuiste toegangsrechten tijdig te signaleren en te corrigeren.</p>	<p>De review van de gebruikersrechten en autorisaties voor ProSa heeft in 2025 plaatsgevonden. Eind 2025 wordt de autorisatiematrix vastgesteld, zodat vanaf 2026 een periodieke controle kan worden uitgevoerd. Het uitgangspunt is dat bij elke kwartaalcontrole er minder afwijkingen geconstateerd worden.</p>	

Eerder gerapporteerde bevinding
Beperkte progressie

Eerder gerapporteerde bevinding
In progressie

Bevinding opgevolgd

Opvolging bevindingen IT-audit

Nr.	Bevinding	Follow-up 2025	Status 2025
3.	Wachtwoord authenticatie (accountantsverslag 2024) <p>Tijdens de controle is vastgesteld dat de wachtwoordinstellingen binnen het systeem ProSa niet voldoen aan algemeen aanvaarde beveiligingsrichtlijnen. Dit betreft onder andere een beperkte minimale wachtwoordlengte en het ontbreken van verplichte periodieke wachtwoordwijzigingen. Hoewel niet is geconstateerd dat gebruikers rechtstreeks inloggen op ProSa, vormt deze tekortkoming een verhoogd risico indien Single Sign-On (SSO) niet wordt toegepast of in het geval van uitzonderlijke situaties waarin een directe login toch noodzakelijk is. Daarnaast hebben we vastgesteld dat de Windows Entra ID-instellingen een wachtwoordinterval van 365 dagen hanteren, terwijl Deloitte als best practice een interval van 3 maanden hanteert. Ook is de minimale wachtwoordleeftijd ingesteld op 0 dagen, waarbij wordt aanbevolen om de minimale wachtwoordleeftijd in te stellen op minimaal 1 dag om te voorkomen dat gebruikers direct hun wachtwoord opnieuw kunnen instellen.</p>	<p>Wij hebben vastgesteld dat het ingestelde wachtwoordinterval van 365 dagen in de Windows Entra ID-omgeving conform de BIO-eisen is. Daarmee beschouwen wij het onderdeel van de bevinding dat betrekking heeft op het wachtwoordinterval als opgelost.</p> <p>Als aanvullende maatregel heeft uw waterschap aangegeven dat in het geval van een vermoeden van compromittering het betreffende wachtwoord direct moet worden gewijzigd, hetgeen de keuze voor een langere vervangingsperiode rechtvaardigt. Daarmee is dit onderdeel opgelost.</p>	
4.	Beheer van verhoogde toegangsrechten <p>Tijdens onze werkzaamheden is vastgesteld dat twee senior financiële administrateurs zijn geautoriseerd voor de rol van functioneel beheer in ProSa. Dit vergroot het risico op ongeautoriseerde wijzigingen door een gebrek aan functiescheiding. Wij adviseren om accounts met hoge rechten te beperken tot IT-medewerkers. Indien het toekennen van functioneel beheerdersrechten aan financiële administrateurs noodzakelijk is, adviseren wij om aanvullende controlemaatregelen te implementeren, zoals periodieke monitoring en logging van de activiteiten van deze accounts. Hiermee wordt het risico op ongeautoriseerde handelingen beperkt en wordt gewaarborgd dat eventuele afwijkingen tijdig worden gesignaleerd en opgevolgd.</p>	<p>Naar aanleiding van onze bevinding in het voorgaande jaar heeft de organisatie de verhoogde toegangsrechten van de financiële administrateurs ingetrokken. Tijdens onze controle hebben wij vastgesteld dat in 2025 uitsluitend de functioneel beheerders en de systeembeheerders van de softwareleverancier beschikten over verhoogde toegangsrechten.</p> <p>Het kan soms voorkomen dat een medewerker tijdelijk extra of aanvullende rechten nodig heeft. Hiervoor is in 2025 een procedure opgesteld.</p> <p>Hiermee achten wij de eerdere bevinding afgehandeld en beschouwen wij deze als gesloten.</p>	

Eerder gerapporteerde bevinding
Beperkte progressie

Eerder gerapporteerde bevinding
In progressie

Bevinding opgevolgd

Aandachtspunten jaarrekening 2025

Aandachtspunten jaarrekening 2025

Onderwerp	Boodschap
Voorziening pensioen (oud-)bestuurders	Uw waterschap heeft in afgelopen jaren een voorziening getroffen voor de pensioenen aan bestuurders. Vanaf 1 januari 2028 moeten de pensioenverplichtingen aan (oud)bestuurders bij het ABP worden ondergebracht. Deze overdracht is onderdeel van nieuwe Wet toekomst pensioenen (Wtp). Voor deze overdracht is onderzoek verricht door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake de overdrachtswaarde van de Appa (Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers (Appa)). Naar aanleiding van dit onderzoek blijkt dat de huidige voorziening in lijn ligt met de overdrachtswaarde. Dit betekent dat er naar alle waarschijnlijkheid geen aanvullende lasten noodzakelijk zijn voor de overdracht.
Koepelvrijstelling btw	Het waterschap heeft ten aanzien van de verwerking in de jaarrekening van de btw-koepelvrijstelling voor de diensten van het Waterschapshuis besloten om voorzichtigheidshalve geen vordering op te nemen. De Belastingdienst en het Waterschapshuis verschillen van mening over de wijze waarop de inkoop-btw van het Waterschapshuis verwerkt moet worden. Het Gerechtshof heeft het Waterschapshuis in het gelijk gesteld, waardoor de inkoop-btw van het Waterschapshuis op basis van de koepelvrijstelling door de waterschappen teruggevorderd kan worden. Momenteel ligt de casus bij de Hoge Raad en bestaat er onzekerheid over de definitieve uitkomst van de procedure. In de jaarrekening 2024 is deze onder restrisico's toegelicht.

Aandachtspunten jaarrekening 2025

Onderwerp	Boodschap
Rechtmatigheidsverantwoording	<p>Vanaf boekjaar 2025 moet het college van dijkgraaf en hoogheemraden een rechtmatigheidsverantwoording opstellen. De accountant geeft vanaf de jaarrekening 2025 alleen een getrouwheidsoordeel over de jaarrekening inclusief de rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat de organisatie stappen heeft gezet, onder meer door het aanpassen van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap van Rijnland 2025. De wetgeving en de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de commissie BBV geven richting aan inhoud en vormgeving van de verantwoording. Het interne controleplan moet de toetsing van de drie rechtmatigheidscriteria (voorwaarden criterium, begrotingscriterium en misbruik & oneigenlijk gebruik) praktisch uitwerken in concrete werkplannen per financiële stroom. Het is noodzakelijk dat het waterschap een realistisch tijdpad en voldoende capaciteit vastlegt om de interne controles tijdig uit te voeren en onderbouwde conclusies te trekken. Dit zal gereed moeten zijn bij de start van de jaarrekeningcontrole in februari 2026. De rechtmatigheidsverantwoording en de onderbouwing moeten aandacht geven aan alle drie criteria, namelijk voorwaarden criterium, begrotingscriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik.</p>
Aanpassingen Bado	<p>Vanaf boekjaar 2025 zijn er drie wijzigingen met betrekking tot de materialiteitsbepaling van de jaarrekening. Tot en met boekjaar 2024 werd de materialiteit bepaald op basis van hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit. Vanaf boekjaar 2025 is het Besluit accountantscontrole decentrale Overheden (Bado) ook van toepassing op waterschappen. De tweede wijziging is dat de goedkeuringstolerantie is aangepast van 1% naar 2%. Dit percentage geldt voor de som van fouten en onzekerheden. Ten derde is de basis voor het bepalen van de materialiteit aangepast. De tolerantie wordt vanaf 2025 berekend over de lasten exclusief de reservetoevoegingen. Tot en met 2024 waren dit de lasten inclusief reservetoevoegingen.</p>

Bijlage

Reikwijdte van onze werkzaamheden

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel over de jaarrekening van 2025, teneinde vast te stellen dat deze een getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Hoogheemraadschap van Rijnland, met inachtneming van de wettelijke bepalingen van het Waterschapsbesluit.

Een jaarrekeningcontrole heeft niet als doel om enige zekerheid te geven over de kwaliteit van de interne organisatie. De controle bestaat uit een combinatie van controlewerkzaamheden, waaronder een risicoanalyse, analytische procedures, detailcontroles en, voor zover mogelijk en efficiënt, het testen van de interne beheersingsmaatregelen die zijn gerelateerd aan en relevant voor de controle. Wij richten ons hierbij alleen op de interne controle-omgeving die relevant is voor onze oordeelsvorming over de jaarrekening.

De managementletter is gebaseerd op onze interim-controle als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2025. Volledigheidshalve merken wij op dat onze controlewerkzaamheden, analyse en evaluatie zijn uitgevoerd in het kader van de door uw verenigde vergadering verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2025.

De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door ons als accountant van het Hoogheemraadschap van Rijnland toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van het risico dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschatting nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe en rechtmatige beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

De risico-inschatting heeft niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel over de opzet, het bestaan en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt deze daarom niet noodzakelijkerwijs alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Daarnaast is onze controle niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Indien wij aangesteld zouden zijn om een fraudeonderzoek bij het Hoogheemraadschap van Rijnland uit te voeren, zouden wij wellicht andere bevindingen hebben geconstateerd en observaties hebben gerapporteerd dan die welke nu zijn opgenomen in deze managementletter.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL” of “Deloitte Global”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte-organisatie”). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op haar meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 415.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte-organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.

© 2025. Neem voor informatie contact op met Deloitte Nederland.